

Sb. 196. Tillaga til þingsályktunar [100. mál]

um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um jöfn laun karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf.

(Lögð fyrir Alþingi á 76. löggjafarþingi, 1957.)

Alþingi ályktar að veita ríkisstjórninni heimild til þess fyrir Íslands hönd að fullgilda samþykkt nr. 100, um jöfn laun karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf, sem gerð var á 34. þingi Alþjóðavinnu- og atvinnuástandastofnunarinnar í Genf 1951, eins og hún liggur fyrir á fylgiskjalinu, sem prentað er með ályktun þessari.

Fylgiskjal.

SAMÞYKKT

nr. 100 um jöfn laun karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf.

Allsherjarþing Alþjóðavinnu- og atvinnuástandastofnunarinnar, sem stjórn Alþjóðavinnu- og atvinnuástandastofnunarinnar hefur kvatt til fundar í Genf og kom saman til þrítugustu og

CONVENTION

(no. 100) concerning Equal Remuneration for Men and Women Workers for Work of Equal Value.

The General Conference of the International Labour Organisation,
Having been convened at Geneva by the Governing Body of the Interna-

fjórðu þingsetu sinnar 6. júní 1951, og hefur ákveðið að gera ákveðnar tillögur varðandi regluna um jöfn laun til karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf, sem er sjöunda málið á dagskrá þingsins, og hefur ákveðið, að þessar tillögur skuli gerðar í formi alþjóðasamþykktar, gerir í dag, tuttugasta og níunda júní árið nítján hundruð fimmtíu og eitt, eftirfarandi samþykkt, sem nefna má Jafnlaunasamþykktina frá 1951:

1. gr.

Í þessari samþykkt —

- (a) tekur orðið „laun“ yfir hið venjulega grunn- eða lágmarkskaup og hvers konar frekari þóknun, sem greidd er beint eða óbeint, hvort heldur í fé eða friðu, og vinnuveitandinn greiðir starfsmanninum fyrir vinnu hans;
- (b) eiga orðin „jöfn laun til karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf“ við launataxta, sem settir eru án þess að gerður sé greinarmunur á kynjum.

2. gr.

1. Með þeim ráðum, er hæfa þeim aðferðum, sem hafðar eru við ákvörðun launataxta, skal hvert aðildarríki stuðla að því að tryggja það, að svo miklu leyti sem það samrýmist þessum aðferðum, að reglan um jöfn laun til karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf taki til alls starfsfólks.

2. Þessari reglu skal komið til framkvæmda með:

- (a) landslögum eða reglugerðum;
- (b) ráðstöfunum, sem komið er á eða viðurkenndar eru með lögum, til ákvörðunar á launum;
- (c) heildarsamningum milli vinnuveitenda og verkamanna, eða
- (d) með þessum mismunandi aðferðum sameiginlega.

tional Labour Office, and having met in its Thirty-fourth Session on 6 June 1951, and

Having decided upon the adoption of certain proposals with regard to the principle of equal remuneration for men and women workers for work of equal value, which is the seventh item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of an international Convention,

adopts this twenty-ninth day of June of the year one thousand nine hundred and fifty-one the following Convention, which may be cited as the Equal Remuneration Convention, 1951:

Article 1

For the purpose of this Convention—

- (a) the term “remuneration” includes the ordinary, basic or minimum wage or salary and any additional emoluments whatsoever payable directly or indirectly, whether in cash or in kind, by the employer to the worker and arising out of the worker’s employment;
- (b) the term “equal remuneration for men and women workers for work of equal value” refers to rates of remuneration established without discrimination based on sex.

Article 2

1. Each Member shall, by means appropriate to the methods in operation for determining rates of remuneration, promote and, in so far as is consistent with such methods, ensure the application to all workers of the principle of equal remuneration for men and women workers for work of equal value.

2. This principle may be applied by means of—

- (a) national laws or regulations;
- (b) legally established or recognised machinery for wage determination;
- (c) collective agreements between employers and workers; or
- (d) a combination of these various means.

3. gr.

1. Þar, sem slíkt mundi greiða fyrir því að ákvæðum samþykktarinnar sé framfylgt, skal gera ráðstafanir til þess að koma á óvilhøllu mati á störfum, sem byggist á því að metin sé sú vinna, sem inna skal af hendi.

2. Reglur þær, sem fara ber eftir við þetta mat, geta stjórnvöld þau, sem hafa með höndum ákvörðun launataxta, ákveðið, en þegar taxtarnir eru ákveðnir með heildarsamningum, geta aðilar þeirra ákveðið þær.

3. Mismunur á launatöxtum, er samsvarar mismun, sem ákveðinn er með slíku óhlutdrægu mati á vinnu þeirri, sem leysa ber af hendi, skal ekki talinn fara í bága við regluna um jöfn laun til karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf, enda sé ekki greint á milli kynja.

4. gr.

Eftir því sem við á ætti hvert aðildarríki að hafa samvinnu við hlutaðeigandi vinnuveitenda- og verkalyðsfélög með það fyrir augum að koma ákvæðum þessarar samþykktar í framkvæmd.

5. gr.

Formlegar fullgildingar á samþykkt þessari skal senda framkvæmdastjóra Alþjóðavinnuáskrifstofunnar til skrásetningar.

6. gr.

1. Þessi samþykkt skal einungis bindandi fyrir þau aðildarríki Alþjóðavinnuáskrifstofunnar, sem hafa látið skrá fullgildingar sínar hjá framkvæmdastjóranum.

2. Hún gengur í gildi tólf mánuðum eftir að fullgildingar tveggja aðildarríkja hafa verið skráðar hjá framkvæmdastjóranum.

3. Síðan gengur þessi samþykkt í gildi, að því er snertir hvert aðildarríki, tólf mánuðum eftir að fullgilding þess hefur verið skráð.

7. gr.

1. Yfirlýsingar þær, sem sendar eru framkvæmdastjóra Alþjóðavinnuá-

Article 3

1. Where such action will assist in giving effect to the provisions of this Convention measures shall be taken to promote objective appraisal of jobs on the basis of the work to be performed.

2. The methods to be followed in this appraisal may be decided upon by the authorities responsible for the determination of rates of remuneration, or, where such rates are determined by collective agreements, by the parties thereto.

3. Differential rates between workers which correspond, without regard to sex, to differences, as determined by such objective appraisal, in the work to be performed shall not be considered as being contrary to the principle of equal remuneration for men and women workers for work of equal value.

Article 4

Each Member shall co-operate as appropriate with the employers' and workers' organisation concerned for the purpose of giving effect to the provisions of this Convention.

Article 5

The formal ratifications of this Convention shall be communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration.

Article 6

1. This Convention shall be binding only upon those Members of the International Labour Organisation whose ratifications have been registered with the Director-General.

2. It shall come into force twelve months after the date on which the ratifications of two Members have been registered with the Director-General.

3. Thereafter, this Convention shall come into force for any Member twelve months after the date on which its ratification has been registered.

Article 7

1. Declarations communicated to the Director-General of the International La-

skrifstofunnar í samræmi við 2. málsgrein 35. greinar stjórnarskrár Alþjóðavinnuálastofnunarinnar, skulu greina:

- (a) landsvæði, þar sem hlutaðeigandi aðildarríki undirgengst, að ákvæðum samþykktarinnar skuli beitt án takmarkana;
- (b) landsvæði, þar sem það undirgengst að heita ákvæðum samþykktarinnar með takmörkunum ásamt upplýsingum um þær takmarkanir;
- (c) landsvæði, sem samþykktin tekur ekki til og ástæður til þess;
- (d) landsvæði, sem það áskilur sér rétt til að taka ákvörðun um að lokinni nánari athugun á aðstæðum.

2. Yfirlýsingar þær, sem nefndar eru í stafliðum (a) og (b) í 1. tölulið þessarar greinar, ber að skoða sem óskiptan hluta fullgildingarinnar og hafa sama gildi og hún.

3. Sérhvert aðildarríki getur hvenær sem er ógilt að öllu eða nokkru leyti með síðari yfirlýsingu fyrirvara þá, sem það hefur gert í upprunalegri yfirlýsingu sinni í samræmi við stafliðina (b), (c) eða (d) í 1. tölulið þessarar greinar.

4. Í hvert skipti, sem segja má samþykkt þessari upp í samræmi við ákvæði 10. gr., getur sérhvert aðildarríki sent framkvæmdastjóranum yfirlýsingu um hvers konar aðrar breytingar, er dragi úr ákvæðum fyrri yfirlýsinga þess, enda lýsi það því ástandi, sem þá ríkir á landsvæðum þeim, sem það kann að tiltaka.

8. gr.

1. Í yfirlýsingum þeim, sem sendar eru framkvæmdastjóra Alþjóðavinnuálastofnunarinnar, skal fram tekið, hvort ákvæðum samþykktarinnar verði beitt til fullnustu eða með takmörkunum á landsvæði því, sem um er að ræða. Þegar yfirlýsing ber með sér, að samþykktinni skuli beitt með slíkum tak-

bour Office in accordance with paragraph 2 of Article 35 of the Constitution of the International Labour Organisation shall indicate—

- (a) the territories in respect of which the Member concerned undertakes that the provisions of the Convention shall be applied without modification;
- (b) the territories in respect of which it undertakes that the provisions of the Convention shall be applied subject to modifications, together with details of the said modifications;
- (c) the territories in respect of which the Convention is inapplicable and in such cases the grounds on which it is inapplicable;
- (d) the territories in respect of which it reserves its decisions pending further consideration of the position.

2. The undertakings referred to in subparagraphs (a) and (b) of paragraph 1 of this Article shall be deemed to be an integral part of the ratification and shall have the force of ratification.

3. Any Member may at any time by a subsequent declaration cancel in whole or in part any reservation in its original declaration in virtue of subparagraphs (b), (c) or (d) of paragraph 1 of this Article.

4. Any Member may, at any time at which the Convention is subject to denunciation in accordance with the provisions of Article 9, communicate to the Director-General a declaration modifying in any other respect the terms of any former declaration and stating the present position in respect of such territories as it may specify.

Article 8

1. Declarations communicated to the Director-General of the International Labour Office in accordance with paragraph 4 or 5 of Article 35 of the Constitution of the International Labour Organisation shall indicate whether the provisions of the Convention will be applied in the territory concerned with-

mörkunum, skulu þær greindar í einstökum atriðum.

2. Aðildarríki, eitt eða fleiri, eða fjölþjóðleg stjórnvöld, sem hlut eiga að máli, geta hvenær sem er með síðari yfirlýsingu ógilt að öllu eða nokkru leyti áskilin réttindi til takmarkana, sem fyrri yfirlýsing tiltók.

3. Jafnan þegar hægt er að segja samþykkt þessari upp í samræmi við ákvæði 10. gr., geta aðildarríki þau, eitt eða fleiri, eða fjölþjóðleg stjórnvöld, sem í hlut eiga, sent aðalframkvæmdarstjóranum yfirlýsingu þess efnis, að þau dragi að einhverju öðru leyti úr ákvæðum sinna fyrri yfirlýsinga, enda lýsi þau jafnframt hvernig þá er ástætt um framkvæmd samþykktarinnar.

9. gr.

1. Aðildarríki, sem fullgilt hefur samþykkt þessa, getur sagt henni upp að 10 árum liðnum frá fyrstu gildistöku hennar. Tilkyningu um uppsögn skal senda framkvæmdastjóra Alþjóðavinnuáskrifstofunnar til skrásetningar. Slík uppsögn öðlast ekki gildi fyrr en að ár er liðið frá skrásetningardegi hennar.

2. Hvert það aðildarríki, sem fullgilt hefur samþykkt þessa, en notfærir sér ekki innan árs frá lokum tíu ára tímabilsins, sem um getur í fyrri málsgrein, rétt þann til uppsagnar, sem kveðið er á um í þessari grein, skal bundið af henni um annað tíu ára tímabil og upp frá því getur það sagt þessari samþykkt upp að liðnu hverju tíu ára tímabili í samræmi við ákvæði þessarar greinar.

10. gr.

1. Framkvæmdastjóri Alþjóðavinnuáskrifstofunnar skal tilkynna öllum aðildarríkjum skráningu allra fullgildinga, yfirlýsinga og uppsagna, sem aðildarríki stofnunarinnar hafa sent honum.

out modification or subject to modifications; when the declaration indicates that the provisions of the Convention will be applied subject to modifications, it shall give details of the said modifications.

2. The Member, Members or international authority concerned may at any time by a subsequent declaration renounce in whole or in part the right to have recourse to any modification indicated in any former declaration.

3. The Member, Members or international authority concerned may, at any time at which this Convention is subject to denunciation in accordance with the provisions of Article 9, communicate to the Director-General a declaration modifying in any other respect the terms of any former declaration and stating the present position in respect of the application of the Convention.

Article 9

1. A Member which has ratified this Convention may denounce it after the expiration of ten years from the date on which the Convention first comes into force, by an act communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration. Such denunciation shall not take effect until one year after the date on which it is registered.

2. Each Member which has ratified this Convention and which does not, within the year following the expiration of the period of ten years mentioned in the preceding paragraph, exercise the right of denunciation provided for in this Article, will be bound for another period of ten years and, thereafter, may denounce this Convention at the expiration of each period of ten years under the terms provided for in this Article.

Article 10

1. The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organisation of the registration of all ratifications, declarations and denunciations communicated to him by the Members of the Organisation.

2. Þegar framkvæmdastjórinn tilkynnir aðildarríkjum stofnunarinnar skrásetningu annarrar fullgildingar, sem honum er send, skal hann vekja athygli þeirra á, hvaða dag samþykktin gangi í gildi.

11. gr.

Framkvæmdastjóri Alþjóðavinnunála-skrifstofunnar skal senda aðalritara Sameinuðu þjóðanna, til skrásetningar samkvæmt 102. gr. stofnskrár Sameinuðu þjóðanna, allar upplýsingar um fullgildingar, yfirlýsingar og uppsagnir, sem hann hefur skrásett í samræmi við ákvæði undanfarandi greina.

12. gr.

Þegar stjórn Alþjóðavinnunála-skrifstofunnar kann að álíta það nauðsynlegt, skal hún leggja fyrir allsherjarþingið skýrslu um framkvæmd samþykktar þessarar og athuga jafnframt, hvort æskilegt sé að setja á dagskrá þingsins umræður um breytingar á henni allri eða hluta hennar.

13. gr.

1. Ef þingið gerir nýja samþykkt, sem breytir þessari samþykkt allri eða hluta hennar, skal:

- (a) fullgilding aðildarríkis á hinn nýju breytinga-samþykkt *ipso jure* hafa í för með sér tafarlausa uppsögn á þessari samþykkt, hvað sem ákvæðum 9. gr. hér að framan líður, ef hin nýja breytinga-samþykkt öðlast gildi, og þá frá þeim tíma, er það gerðist;
- (b) aðildarríkjunum ekki heimilt að fullgilda þessa samþykkt eftir að hin nýja breytinga-samþykkt gekk í gildi;

enda sé ekki öðruvísi ákveðið í hinn nýju samþykkt.

2. Þessi samþykkt skal, hvað sem öðru líður, vera áfram í gildi eins og hún er nú að formi til og efni, hvað snertir þau aðildarríki, sem hafa fullgilt hana, en ekki hafa fullgilt breytinga-samþykktina.

2. When notifying the Members of the Organisation of the second ratification communicated to him, the Director-General shall draw the attention of the Members of the Organisation to the date upon which the Convention will come into force.

Article 11

The Director-General of the International Labour Office shall communicate to the Secretary-General of the United Nations for registration in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations full particulars of all ratifications, declarations and acts of denunciation registered by him in accordance with the provisions of the preceding articles.

Article 12

At such times as it may consider necessary the Governing Body of the International Labour Office shall present to the General Conference a report on the working of this Convention and shall examine the desirability of placing on the agenda of the Conference the question of its revision in whole or in part.

Article 13

1. Should the Conference adopt a new Convention revising this Convention in whole or in part, then, unless the new Convention otherwise provides—

- (a) the ratification by a Member of the new revising Convention shall *ipso jure* involve the immediate denunciation of this Convention, notwithstanding the provisions of Article 9 above, if and when the new revising Convention shall have come into force;
- (b) as from the date when the new revising Convention comes into force this Convention shall cease to be open to ratification by the Members.

2. This Convention shall in any case remain in force in its actual form and content for those Members which have ratified it but have not ratified the revising Convention.

14. gr.

Hinn enski og franski texti þessarar samþykktar eru jafngildir.

Article 14

The English and French versions of the text of this Convention are equally authoritative.

Athugasemdir við þingsályktunartillögu þessa.

Samþykkt þessi, sem venjulega er nefnd Jafnlaunasamþykktin, var gerð á 34. þingi Alþjóðavinnuálastofnunarinnar í Genf 1951. Höfðu undirbúningssumræður um þetta mál farið fram á þinginu næsta á undan.

Frá upphafi var nokkur andstaða gegn því, að um þetta efni yrði gerð samþykkt, og vildu ýmsir fremur hafa þann hátt á, að samþykkja einungis um það tilmæli til ríkisstjórna aðildarríkjanna, og báru ríkisstjórnarfulltrúar Ástralíu, Bretlands, Danmerkur, Indlands og Svíþjóðar fram breytingartillögu í þá átt við lokaafgreiðslu málsins. Sú breytingartillaga var felld með 103 atkvæðum gegn 68.

Við lokaatkvæðagreiðslu um samþykktina greiddu 105 fulltrúar atkvæði með henni, 33 á móti og 40 sátu hjá.

Samþykktin gekk í gildi 23. maí 1953, og hafa nú samtals 18 ríki fullgilt hana, en þau eru þessi: Argentína, Austurríki, Belgía, Búlgaría, Dominíkanska lýðveldið, Filipseyjar, Frakkland, Honduras, Ítalía, Júgóslavía, Kúba, Mexíkó, Pólland, Sovétlýðveldin (U. S. S. R.), Sovétlýðveldið Hvítarússland, Sovétlýðveldið Ukraina, Ungverjaland og Sambandslýðveldið Vestur-Þýzkaland.

Ríki þau, sem fullgilda þessa samþykkt, skuldbinda sig til þess að stuðla að því, að við hvers konar vinnu séu konum greidd sömu laun og körlum fyrir jafnverðmæt störf, og skulu þau tryggja framkvæmd þessarar reglu, að svo miklu leyti sem unnt er, með tilliti til þeirra aðferða, sem hafðar eru við ákvörðun launa í hverju einstöku ríki. Með launum er hér átt við hvers konar greiðslur fyrir vinnu, hvort sem þær eru inntar af hendi í reiðufé eða öðrum verðmætum. Í sambandi við þetta atriði má geta þess, að í umræðum um samþykktarfrumvarpið komu fram tillögur frá atvinnurekendum um það, að sérstök skilgreining yrði gerð á orðunum „jafnverðmæt störf“, þannig að miðað yrði við jöfn afköst og að mismunur á launatöxtum karla og kvenna, sem byggðist á öðru en kynferði, skyldi ekki talinn brjóta í bág við ákvæði samþykktarinnar. Þessar tillögur náðu ekki fram að ganga.

Samþykktin kveður á um mismunandi aðferðir til þess að koma grundvallarreglu hennar í framkvæmd, en þær byggjast á lagasetningu og/eða heildarsamningum atvinnurekenda og verkamanna. Þá gerir samþykktin ráð fyrir, að þar sem það þykir henta, verði látið fara fram mat á hinum ýmsu störfum og það lagt til grundvallar við ákvörðun á kauptöxtum. Mismunur á kauptöxtum, sem er í samræmi við þetta mat, telst ekki fara í bág við ákvæði samþykktarinnar.

Í 7. gr. laga nr. 38 14. apríl 1954, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, segir, að konur og karlar hafi jafnan rétt til opinberra starfa og til sömu launa fyrir sömu störf. Með þessu ákvæði er starfsmönnum ríkisins, konum og körlum, tryggður sami réttur til launa fyrir sömu vinnu.

Sams konar reglur munu gilda almennt hjá bæjarfélögum. Þá fá konur, sem lokið hafa iðnnámi, sama kaup og karlar í þeirri iðngrein, sem þær hafa lært.

Á síðari árum hefur það mjög farið í vöxt, að konur fái sama kaup og karlar við margvísleg störf, einkum þau, sem karlmenn hafa aðallega unnið áður. Má í því sambandi nefna, að í samningum atvinnurekenda og verkalýðsfélaga eru allmörg störf á hinum almenna vinnumarkaði nú greidd með sama kaup, hvort sem þau eru unnin af körlum eða konum.

Hér á landi er kaup almennt ákveðið með samningum milli atvinnurekenda og launþega og hefur ríkisstjórnin ekki bein afskipti af ákvörðun kauptaxta.

Ríkisstjórnin getur þó á ýmsan hátt stuðlað að því að koma á reglunni um sömu laun til karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf og fullnægt þannig skyldum

þeim, sem samþykktin leggur henni á herðar, því að skyldur hennar miðast við þær reglur, sem hér gilda um afskipti ríkisvaldsins af ákvörðun kaupgjalds.

Af skýrslum Alþjóðavinnuáskilnaðarinnar er ljóst, að ríkisstjórnir fullnægja skyldum sínum samkvæmt samþykktinni á mjög mismunandi hátt.

Í einstökum ríkjum hefur verið látið nægja að hvetja samtök atvinnurekenda og launþega til þess að fylgja reglunni um sömu laun til karla og kvenna. Annars staðar hafa ríkisstjórnir haft frumkvæði að því, að stofnaðar hafa verið nefndir, skipaðar fulltrúum atvinnurekenda og verkamanna, til þess að vinna sameiginlega að þessu máli.

Áður en samþykkt þessi var gerð tjáði ríkisstjórn Íslands sig fylgjandi því, að gerði yrði alþjóðasamþykkt um sömu laun til karla og kvenna fyrir sömu störf, og í samræmi við þá afstöðu stjórnarinnar er áður nefnt ákvæði laganna um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins.

Þá gerði Alþingi ályktun 1954, þar sem skorað var á ríkisstjórnina að undirbúa nauðsynlegar ráðstafanir til þess, að hægt væri að fullgilda samþykkt þessa hér á landi.

Alþýðusamband Íslands og félagssamtök kvenna hafa þetta mál einnig á stefnu-skrá sinni.

Það virðist því vera vakandi almennur áhugi fyrir því að koma á hér á landi jafnrétti karla og kvenna í launamálum, og vill ríkisstjórnin leggja því máli lið með fullgildingu þessarar samþykktar og þeim ráðstöfunum, sem hún telur við eiga á hverjum tíma.